

VU Research Portal

The Origins of the Baptist Movement among the Hungarians

Kish, G.A.

2010

document version

Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication in VU Research Portal](#)

citation for published version (APA)

Kish, G. A. (2010). *The Origins of the Baptist Movement among the Hungarians: A History of the Baptists in the Kingdom of Hungary from 1846 to 1893*. [PhD-Thesis – Research external, graduation internal, Vrije Universiteit Amsterdam].

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

E-mail address:

vuresearchportal.ub@vu.nl

Nederlandse Samenvatting

De Oorsprong van de Baptistenbeweging Onder de Hongaren: Een Geschiedenis van de Baptisten in het Koninkrijk Hongarije van 1846 tot 1893

Deze studie onderzoekt de oorsprong van de baptistenbeweging onder de Hongaren in het koninkrijk Hongarije, vanaf de eerste, uiteindelijk vergeefse poging om een baptistenzending te beginnen in Hongarije in 1846, en de verdere ontwikkeling van dit verhaal tot aan 1893. De einddatum van deze studie werd gekozen op basis van de gebruikelijke datering onder Hongaarse baptistische kerkhistorici, omdat het een tijdstip markeert waarin de zending stevige wortels geschoten had in het land en het op het punt stond een periode van conflict in te gaan tussen Heinrich Meyer, de Duitse zending die in 1873 de tweede, geslaagde poging een baptistische zending op te richten begonnen was, en een opkomende generatie van inheemse Magyaarse baptistische leiders. De hoofdvraag die ik zoek te beantwoorden is waarom de eerste poging van 1846 om een duurzame baptistenzending in het koninkrijk Hongarije op te richten faalde, terwijl de tweede poging, die begon in 1873, wel slaagde. Een verwante vraag is of er een natuurlijke verbinding is tussen de eerste en de tweede poging.

De eerste poging een baptistische aanwezigheid te krijgen in Hongarije begon toen drie etnische Duitsers, geboren in Hongarije en opgevoed als Rooms Katholieken, zich hadden bekeerd tot het baptistengeloof in Hamburg, Duitsland, door de bediening van de vader van de continentale baptisten, Johann Gerhard Oncken. Deze mannen werden door Oncken teruggestuurd naar Hongarije in 1846, op aanvraag van de zendingen die betrokken waren bij de Schotse Missie tot de joden, destijds actief in Budapest om te helpen met de distributie van Bijbels en literatuurevangelisatie. De voornaamste figuur binnen deze groep was Johann Rottmayer, die zelf afkomstig was uit Budapest en het langst actief bleef in de zending in Hongarije. Een deel van deze groep, geleid door Johann Woyka, trachtte een korte tijd om een bediening te starten in Woyka's thuisstad Pécs. De bediening werd voortgezet in Budapest tijdens de revolutie van 1848, maar publiekelijk werk werd stilgelegd nadat de Hongaarse onafhankelijkheidsoorlog in 1849 hard werd neergeslagen. Alleen Johann Rottmayer bleef in Hongarije en ging door met een teruggetrokken bediening in Budapest, totdat een persoonlijke financiële crisis in 1866 hem er bijna toe noopte te emigreren naar Amerika. In plaats daarvan werd hem een positie aangeboden binnen de *British and Foreign Bible Society* om een depot te openen in de hoofdstad van Transsylvanië, Kolozsvár, zodat er een begin kon worden gemaakt met de distributie van Bijbels in die regio. Zijn vertrek uit Budapest betekende ook het voorlopige einde van de bediening van baptisten in de stad. De eerste poging om een baptistische missie in Hongarije op te richten kwam hiermee tot een tevergeefs einde.

Toch betekende dit niet het einde van Johann Rottmayers bijdrage aan de baptistische missie in Hongarije. Eén hoofdstuk van deze studie is gewijd aan het onderzoeken van het werk van Rottmayer en zijn vriend Antal Novák (die zich bekeerd had door toedoen van Rottmayers bediening) als Bijbeldistributeurs. Door middel van een intensieve

bestudering van de primaire bronnen van de *British and Foreign Bible Society* en Hongaarse religieuze periodieken, zal ik het argument dat door andere Hongaarse baptistische historici eerst is aangedragen verder ontwikkelen, namelijk, dat het werk van deze twee mannen het zendingsveld voorbereid heeft op het werk van Heinrich Meyer. Daarmee bestaat er een natuurlijke verbinding tussen de eerste twee pogingen een baptistische zending op te richten in Hongarije.

Tenslotte zal ik het werk bestuderen van Heinrich Meyer, de vader van de Hongaarse Baptisten, die in het jaar 1873 in Budapest arriveerde om te werken voor de *British and Foreign Bible Society*, maar die al snel hun organisatie verliet om al zijn energie te steken in het baptistische zendingswerk. De vroege inspanningen van Meyer worden onderzocht en ik zal verder de sociale compositie en het interne gebeuren van de beweging verkennen. Voorts zal ik een kritische onderzoeking doen naar het keerpunt van de baptistische zending in Hongarije, het begin van de Magyaarse zending, welke al snel de Duits-georiënteerde zending van Heinrich Meyer overschaduwde. De oorsprong van de Magyaarse zending ligt in het werk van Antal Novák en zijn Bijbeldistributie in Nagyszalonta. Novák deelde zijn baptistengeloof met verscheidene van zijn contacten in Nagyszalonta, en op het moment dat deze mensen hun verlangen lieten blijken gedoopt te willen worden, werden ze door Novák in contact gebracht met Meyer in Budapest. Ik volg de bloei van de Magyaarse zending en specifiek zal ik het zendingswerk onderzoeken van iemand uit de eerste groep bekeerlingen, Mihály Kornya, die het beste voorbeeld werd van deze eerste generatie van inheemse Magyaarse baptistenleiders, ook wel bekend als de “boerenprofeten”. Gedurende zijn leven schijnt Kornya meer dan tienduizend mensen gedoopt te hebben. Ik besluit dit deel met een onderzoek naar de vervolging die de vroege baptisten moesten ondergaan en de vergeefse pogingen van Heinrich Meyer om staatserkenning te krijgen voor de baptisten, om op die manier bepaalde aspecten van deze discriminatie op te lossen.

Ik besluit mijn studie met een antwoord op de hoofdvraag die ik stelde, waarom de tweede poging een duurzame baptistenzending op te richten in Hongarije wel succes had, waar de eerste poging faalde. Ik draag drie redenen aan. Ten eerste, het radicaal andere politieke klimaat in post-Compromis Hongarije verschaftte voldoende godsdienstvrijheid voor de baptistische zending om te slagen. Ten tweede, ik betoog dat Heinrich Meyer bij machte was om op het werk te bouwen van zijn voorgangers die het veld voor hem bereid hadden; in het bijzonder wijs ik op het Bijbeldistributiewerk van Johann Rottmayer en Antal Novák. Tenslotte, Meyer werd geconfronteerd met de mogelijkheid om de baptistenzending uit te breiden, voorbij de focus op de Duitse minderheid in Hongarije, naar de inheemse Magyaarse bevolking. Het succes van de Magyaarse zendingsmissie onder het leiderschap van de boerenprofeten verzekerde dat de baptistische zending een sterke basis van ondersteuning zou hebben onder de dominante etnische groep in het Koninkrijk van Hongarije.